

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/dodatki-historyczne-do/138497,Dodatek-prasowy-IPN-40-rocznica-strajko-w-i-porozumien-w-Ustrzykach-Dolnych-i-Rze.html>
18.04.2026, 21:32

Dodatek prasowy IPN - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie

„Żądamy rejestracji naszego związku” - 40 rocznica rocznica podpisania porozumień rzeszowsko-ustrzyckich

18.02.2021

40 lat temu lat temu działacze NSZZ „Solidarność” i działacze tworzącej się „Solidarności” Rolników walczyli o swoje prawa, organizując strajki w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie. Akcje strajkowe były jednymi z najważniejszych w procesie tworzenia przestrzeni wolności w Polsce rządzonej przez monopolistyczną władzę komunistyczną. Strajki zakończyły się podpisaniem porozumień, które otworzyły drogę do rejestracji pierwszej, od czasów powojennych, niezależnej organizacji chłopskiej - NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Przypominamy Państwu o tych niezwykle doniosłych wydarzeniach i bohaterach tamtych dni w kilku artykułach przygotowanych przez pracowników rzeszowskiego Oddziału IPN.

W dodatku:

- dr Bogusław Wójcik, historyk Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie
W obronie polskiej wsi
- Tomasz Bereza, historyk Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie
Widmo kołchozów
- dr hab. Mariusz Krzysztofiński, historyk Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Rzeszowie
Duchowieństwo diecezji przemyskiej wobec strajków chłopskich w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie
- dr Janusz Borowiec, historyk Oddziałowego Archiwum IPN w Rzeszowie
Realizacja i obchody porozumień rzeszowsko-ustrzyckich w latach 1981-1989

Materiał ukazał się 17 lutego 2021 r. w „Życiu Podkarpackim”, 18 lutego w „Nowinach” i „Super Nowościach” oraz 19 lutego w „Tygodniku Sanockim”.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Do pobrania

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Oddział w Rzeszowie

Dodatek historyczny Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie

Szanowni Państwo!

40 lat temu działacze NSZZ „Solidarność” i działacze tworzącej się „Solidarności” Rolników walczyli o swoje prawa, organizując strajki w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie. Akcje strajkowe były jednymi z najważniejszych w procesie tworzenia przestrzeni wolności w Polsce rządzonej przez monopolistyczną władzę komunistyczną. Strajki zakończyły się podpisaniem porozumień, które otworzyły drogę do rejestracji pierwszej

od czasów powojennych niezależnej organizacji chłopskiej – NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”. Przypominamy Państwu o tych niezwykle doniosłych wydarzeniach i bohaterach tamtych dni w kilku artykułach przygotowanych przez pracowników rzeszowskiego Oddziału IPN.

Dr Dariusz Iwaneczko - Dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie

W obronie sprawy polskiej wsi - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie

Dr Bogusław Wójcik, IPN Oddział w Rzeszowie

Inaugurując działalność Klubu Inteligencji Katolickiej w Rzeszowie, 22 lutego 1981 r., biskup Ignacy Tokarczuk stwierdził: „Cały nasz naród przeżywa doniosłe chwile historyczne decydujące nie tylko o naszej teraźniejszości, ale i o przyszłości. Miasto Rzeszów ma swoje miejsce historyczne jako najpoważniejszy ośrodek naszego kraju i tak jak Gdańsk, [Rzeszów] stał się symbolem sprawy rolnej, sprawy polskiej wsi, która do tej pory była zaniedbana i lekceważona. I tak jak się będzie mówiło o ugodzie gdańskiej, tak samo będzie się mówiło o ugodzie rzeszowskiej”.

Zgodnie z powyższą zapowiedzią, każdego roku w lutym przypominamy o strajkach w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie oraz podpisanych porozumieniach pomiędzy komitetami strajkowymi i komisją rządową w obu tych miejscowościach. Powracają wspomnienia o ludziach i okolicznościach, które zdeterminowały ich do działań wpisujących się w historię rewolucyjnych przemian społeczno-politycznych zapoczątkowanych przez strajki robotnicze w lecie 1980 r. Równocześnie jednak nadal uczymy się doceniać rangę i znaczenie tych wydarzeń, poświęcić i zaangażowanie strajkujących oraz fakt, że historia ruchu ludowego ponownie odświeża tak wyraźne ślady w Polsce południowo-wschodniej.

Okoliczności poprzedzające strajki

Niezadowolenie narastające wśród mieszkańców wsi pod koniec lat siedemdziesiątych XX w. dotyczyło całej Polski. Rolnikom pracującym we własnych rodzinnych gospodarstwach władze w okresie PRL starały się utrudnić życie na wiele sposobów. W uprzywilejowany sposób traktowano państwowo gospodarstwa rolne i spółdzielnie rolniczych, rolnikom indywidualnym natomiast reklamowano opał, nawozy i przy-

działy na sprzęt rolniczy. Ceny skupu produktów rolnych i żywcza czyniły pracę rolnika nieopłacalną i wpływały na obniżanie statusu materialnego mieszkańców wsi. Kontrowersje wzbudzały akcje scalania gruntów oraz zapisy ustawy z 27 października 1977 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym i świadczeniach dla rolników i ich rodzin, dające podstawę do kolejnej próby kolektywizacji rolnictwa. W Bieszczadach dodatkowo kontrowersje wzbudzały silowe przejęcia ziemi na potrzeby ośrodka Urzędu Rady Ministrów w Arłamowie. Mieszkańców tego regionu Polski do zdecydowanych działań w obronie własnych praw uzdalniały odniesienia do lokalnej historii ruchu ludowego, w tym działalności BCH i PSL Stanisława Mikolajczyka oraz całkiem niedawnych prób tworzenia załączków organizacji związkowej na wsi, których wyrazem stało się powstanie 11 listopada 1978 r. komitetu Samoobrony Chłopskiej Ziemi Rzeszowskiej we wsi Łowisko. Do utworzenia tego Komitetu mieszkańców Łowiska zmotywowały: przejmowanie ziemi pod SKR, brak zgody państwa na budowę kościoła oraz ukaranie ks. Stanisława Mazura i jednego z mieszkańców Łowiska grzywną za nielegalne wzniesienie budynku plebanii. Znaczenie dla przyszłych wydarzeń posiadały także doświadczenia mieszkańców wsi związane z realizowaną przez bp. Ignacego Tokarczuka na terenie diecezji przemyskiej polityką faktów dokonanych w kwestii budownictwa sakralnego.

Strajki robotnicze z lata 1980 r. oraz powstanie NSZZ „Solidarność” stały się kolejną inspiracją dla rolników, by tworzyć własne niezależne związki zawodowe. We wrześniu 1980 r. powstały: Chłopski Związek Zawodowy Ziemi Dobrzyńskiej i Kujaw, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników „Solidarność Wiejska” złożony z działaczy chłopskich z ziemi lubelskiej, grójcekiej i rzeszowskiej oraz Samorządny Związek Producentów Rolnych. Wśród przedstawicieli chłopskich uchwalających statut NSZZR „SW” 21 września 1980 r. w Warszawie znaleźli się Stanisław Krasoń z Łowiska i Franciszek Perlak z Woli Zarczyckiej. W drugiej z wymienionych miejscowości 1 października 1980 r. utworzono Koło Wiejskie, będące jednym z pierwszych w kraju. Po odmowie rejestracji statutu NSZZR „Solidarność Wiejska” przez Sąd Wojewódzki w Warszawie 29 października 1980 r. działacze związkowi odwołali się do Sądu Najwyższego. Podjęli również próby połączenia swoich sił, tworząc w listopadzie 1980 r. Krajową Radę Porozumiewawczą Chłopskich Niezależnych Związków Zawodowych „Solidarność Chłopska”.

Rozmowy Komitetu Strajkowego z delegacją rządową w sali konferencyjnej UMIG w Ustrzykach Dolnych. Od prawej: Antoni Wojnarowicz, Henryk Bąk, Wierzyśław Nowacki (stoi), Mieczysław Domaradzki, Franciszek Łysyganicz, Leon Czaplicki. Ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej.

Przebieg strajków w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie

W atmosferze narastającej frustracji, wynikającej z postawy rządzących lekceważących sprawy wsi oraz prawo rolników do zrzeszania się, 29 grudnia 1980 r. doszło do rozpoczęcia strajku okupacyjnego w Urzędzie Miasta i Gminy w Ustrzykach Dolnych. Wydarzenie to miało charakter żywiołowy i oddolny, co nie oznacza jednak, że nie poprzedzały go wcześniejsze inicjatywy działaczy chłopskich z tego terenu. Jedną z nich był Sejmik Bieszczadzki zorganizowany 9 listopada 1980 r. w Ustrzykach Dolnych, w którego obradach udział wzięło około 300 rolników z rejonu Bieszczad, działacze NSZZR „Solidarność Wiejska” z Warszawy, przedstawiciele Podkarpackiego Regionalnego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Krośnie oraz Międzyzakładowego Komitetu Założycielskiego NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie.

Strajk zainicjowany w Ustrzykach Dolnych nabrał wymiaru ponadregionalnego dzięki wsparciu MKZ NSZZ „Solidarność” w Rzeszowie i akcji strajkowej, którą rozpoczęto 2 stycznia 1981 r. w budynku byłej Wojewódzkiej Rady Związków Zawodowych w Rzeszowie. Już na początku strajku w Rzeszowie ogłoszono połączenie akcji protestacyjnych robotników i rolników w jeden strajk okupacyjny, natomiast 5 stycznia 1981 r. piętnastoosobowy Komitet Strajkowy MKZ w Rzeszowie, poszerzony o dziewiętnastu przedstawicieli „Solidarności Wiejskiej”, przyjął nazwę Komitet Strajkowy „Solidarność” w Rzeszowie. Na jego czele stanął Jan Ogrodnik z WSK PZL Rzeszów. Tego samego dnia Komitet Strajkowy w Ustrzykach Dolnych przekształcił się w dziewięćosobowy Ogólnokrajowy Komitet Strajkowy Federacji „Solidarność Wiejskiej”, a na jego przewodniczącego wybrano Antoniego Wojnarowicza.

W jednej z ulotek zredagowanych przez działaczy „Solidarności Wiejskiej” informującej o celu strajków rozpoczętych 29 grudnia 1980 r. w Ustrzykach Dolnych, a następnie kontynuowanych w Rzeszowie stwierdzali oni: „Powstanie Niezależnego

Plakat Komitetu Strajkowego w Ustrzykach Dolnych. Ze zbiorów Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie, darowizna Jana Kota.

Bez nazwy-1

Pliki do pobrania

[Dodatek Prasowy IPN - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie opublikowany w tygodniku Życie Podkarpackie \(pdf, 7.19 MB\)](#)

[Dodatek Prasowy IPN - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie opublikowany w dzienniku Super Nowości \(pdf, 5.09 MB\)](#)

[Dodatek Prasowy IPN - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie opublikowany w dzienniku Nowiny \(pdf, 4.88 MB\)](#)

[Dodatek Prasowy IPN - 40. rocznica strajków i porozumień w Ustrzykach Dolnych i Rzeszowie opublikowany w Tygodniku Sanockim \(pdf, 38.88 MB\)](#)